

Esmorzar a Tiffany's

Carles Montpart Tura

Truman Capote és un dels grans noms de la literatura nord-americana del segle XX. El seu intent de creació del que ell mateix anomenava "novel·la de no-ficció" va marcar sens dubte tota una generació d'escriptors i periodistes que van veure en la realitat una font inesgotable de creació literària. La nova traducció d'una de les seves novel·les més populars, Esmorzar a Tiffany's, que coincideix amb el centenari del seu naixement i el quarantè aniversari de la seva mort, pot ser un bon motiu per aproximar-se a aquesta i a d'altres obres d'aquest gran escriptor.

Una infantesa difícil

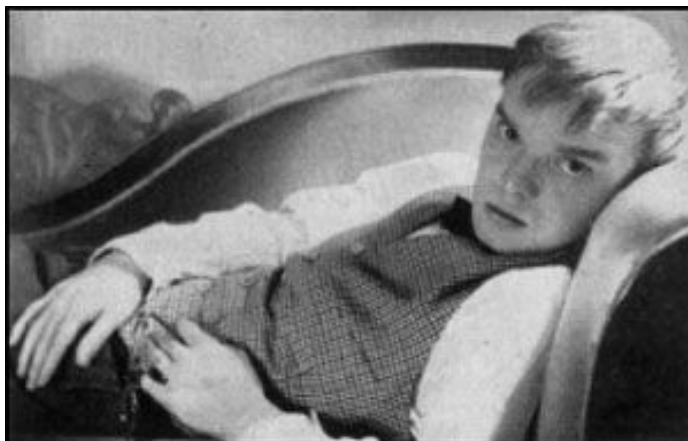
Truman Streckfus Persons (Nova Orleans, 1924 – Los Angeles, 1984) va néixer en una suite de l'hotel Monteone llogada pel seu pare, Archulus Persons, un any després que aquest s'hagués casat precipitadament amb Lillie Mae Faulk, una noia de 17 anys desitjosa d'abandonar la casa familiar on vivia sota la custòdia dels seus cosins, a Monroeville, Alabama.

Durant els seus primers anys, el petit Truman presencià contínues i violentes discussions entre els seus pares i passarà moltes hores sol, un fet que farà dir posteriorment a l'escriptor que va viure la seva infància amb la constant por de ser abandonat. El 1926, els seus pares es van separar i les sovintejades relacions esporàdiques de la seva mare amb diversos homes van fer que finalment Truman fos confiat a la seva àvia paterna, a Jacksonville. Per la seva banda, el seu pare utilitzava els amants de la seva dona per fer negocis tèrbols.

Quan Truman tenia cinc anys, la seva jove mare el va confiar als qui l'havien acollit a ella com a òrfena, i per tant va ser criat a Monroeville, Alabama, pels seus tres cosins i el seu germà, tots solters. La seva infantesa allà va ser feliç i tranquil·la, però sempre es va sentir dolorosament abandonat pels seus pares. De seguida, a l'entorn on vivia tothom es va adonar que Truman era un nen diferent: molt menut, efeminat, molt educat i amb una característica veu aguda. Unes condicions de les quals no només no s'avergonyia, sinó que en feia gala constantment. Una mica més endavant, durant l'adolescència, i al llarg de tota la seva vida, Capote no va dissimular mai la seva homosexualitat i va cultivar una imatge de persona sofisticada, descarada amb l'entorn social i addicta a l'alcohol i altres tipus de drogues.

Finalment els pares de Truman es van divorciar el 9 de novembre de 1931, quan ell tenia set anys, després que el seu pare fos enviat a la presó. A principis del mateix any, la seva mare, que ara residia a Nova York, s'havia retrobat amb José García Capote, natural de La Palma (Illes Canàries), a qui havia conegut per primera vegada l'any 1925 a Nova Orleans. Capote era un empresari que residia a Cuba i amb ingressos suficients per cobrir les necessitats tant de Lillie com del seu fill. La parella es va casar l'any 1932 i l'any següent,

a instàncies de la seva mare, Truman va marxar de Monroeville cap a Nova York. El 1934, Joe Capote el va adoptar legalment i Truman Persons es va convertir en Truman Capote. A Nova York la família va portar un estil de vida ric, amb criada i xofer,

Truman Capote, jove

primer a Brooklyn i després a l'Upper East Side, però els viatges constants dels pares van fer que Truman no deixés de tenir la sensació de seguir sent un nen sense pares, circumstància que marcarà profundament tota la seva obra. L'editora Anuschka Roshani ho va expressar amb aquestes paraules: "Tota la seva obra està arrelada en les ferides de la infància, en la seva vivència com a fill indesitjat (la seva mare va voler avortar) que no va poder experimentar mai l'amor devot i incondicional ni de la seva mare ni del seu pare. A vegades l'omplien d'expressions d'amor i, tot seguit, l'insultaven i l'humiliaven de nou. Sobretot, però, el problema era que els seus pares no hi eren gairebé mai" (Epíleg a *Els primers contes*, Anagrama, 2016, p. 177).

Anys de formació

Després de passar per diverses escoles de Nova York —Trinity School, St. Johns Military Academy, Dwight School—, l'any 1939 els Capote es van traslladar a Greenwich, Connecticut, al nord de Nova York, on van llogar una casa. Truman aleshores va entrar a la Greenwich High School, on la seva professora d'anglès, Catherine Wood, va reconèixer el seu talent d'escriptor, el va guiar, el va criticar, el va fer treballar i va defensar la seva causa davant dels altres professors per animar-los a ser indulgents en les matèries on era molt feble. A Greenwich Truman va completar els estudis secundaris. Posteriorment, es va graduar a la universitat privada de West Side, la Franklin School, per, immediatament després, als 17 anys —tot i que semblava més petit— deixar definitivament

autoflagel·lar-te" (*Música per camaleons*, Quaderns Crema, 2a ed., 2000, p. 9).

el sistema escolar i posar-se a treballar com a autònom, entre els anys 1941 i 1945, a la secció d'art del *New Yorker*.

Primers textos

A "Prefaci" del llibre *Música per camaleons*, Capote confessa el següent: "Vaig començar a escriure als vuit anys: de cop i volta, sense inspirar-me en cap exemple. No havia conegut mai ningú que escrivís, i poca gent que llegís. Però el fet és que les quatre úniques coses que m'interessaven eren: llegir llibres, anar al cine, el claqué i dibuixar. I un dia vaig començar a escriure, sense saber que m'havia encadenat per tota la vida a un amo noble però despietat. Quan Déu et fa a mans un regal, també et fa a mans un assot; i l'assot és només per

Després de dedicar moltes hores i alguns anys a escriure textos amb una progressiva obsessió per l'estil, Truman Capote va publicar el seu primer conte, *The Walls Are Cold*, l'any 1943. L'any següent es van publicar els contes *A vision of one's own* i *The Contour of things*. Mentrestant, Truman, que havia estat acomiadat del *New Yorker* (després d'una carta que denunciava el poeta Robert Frost per falta de respecte), va tornar al Sud i l'any 1945 va llogar una habitació d'hotel a Nova Orleans on va començar a escriure diversos textos que evocaven els paisatges i alguns personatges de la seva infantesa.

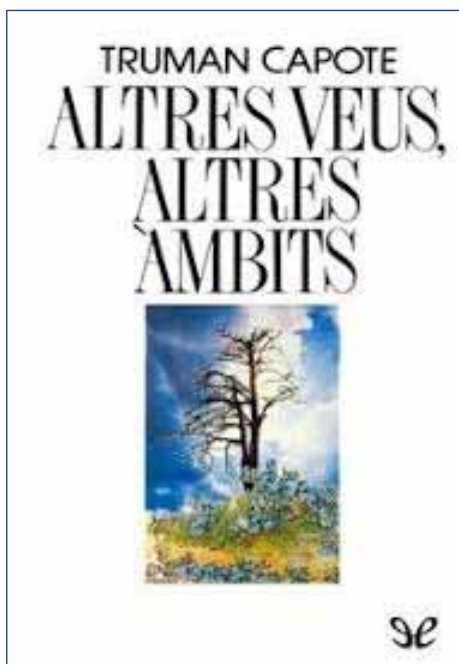
A partir de l'any 1945, arran de la publicació del relat *Miriam*, els directors literaris de les revistes *Harper's Bazaar* i *Mademoiselle*, personatges molt influents en el

món cultural de l'època, detecten abans que ningú el gran talent literari de Truman Capote, li publiquen els seus contes i criden l'atenció de la comunitat literària de Nova York sobre unes històries que de seguida es consideren molt agosarades.

L'any 1946, el jove Truman troba refugi a Yaddo, una residència que acollia escriptors, músics i artistes, a l'estat de Nova York. Allà coneix Newton Arvin, un professor de literatura que li donarà tota la formació literària que no va rebre a la universitat i amb el qual establirà una duradora relació intel·lectual i sentimental. Mentrestant, la vida familiar entre els Capote és tempestuosa a causa dels freqüents i violents episodis d'embriaguesa de la seva mare, circumstància que va obligar Truman a abandonar l'apartament familiar de Park Avenue i a llogar un pis de dues habitacions a Brooklyn durant uns mesos.

Obra literària

El 1948, als 24 anys, Truman Capote publica la seva primera novel·la, *Altres veus, altres àmbits* (Edicions 62, 1989, traducció d'Hortènsia Curell), una narració ambientada al sud dels Estats Units i protagonitzada per Joel Harrison Knox, un noi de tretze anys que viurà el pas de l'adolescència a la maduresa en el context d'un fort trasbals familiar. Es tracta d'una història d'iniciació i de recerca de la pròpia personalitat, molt influïda per les vivències infantils de Capote, que va obtenir de seguida un gran èxit tant de públic com de crítica. La fotografia de l'autor a la sobrecoberta d'aquest llibre, que el mostra amb una mirada desafiant —qualificada pel propi escriptor d'"exòtica"—, va donar a Capote una notorietat

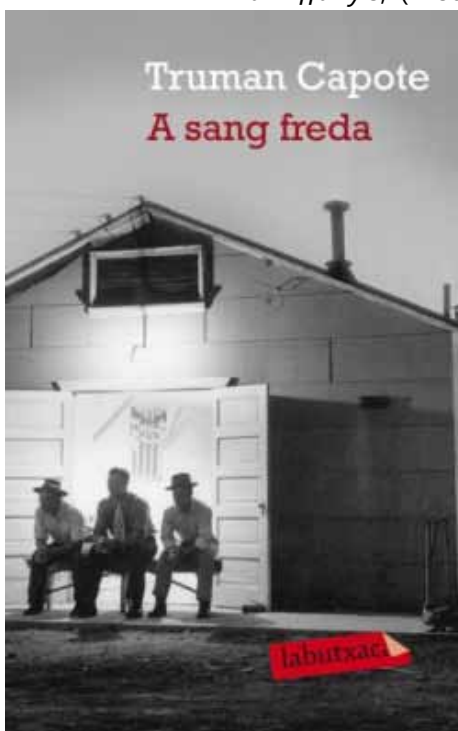

extraliterària que tot just era l'inici de la fama de persona excèntrica i especial que l'acompanyaria per sempre.

Després de la publicació l'any 1950 de *Local Color*, un recull de nou textos de no-ficció escrits a partir de diversos viatges, l'any 1951 Capote publica *L'arpa d'herba* (Edicions 62, 2004; Anagrama, 2017, amb traducció de Lluís Anton Baulenas), una altra novel·la de clars ressons autobiogràfics —la que més, segons el propi autor— i que a partir de la història de Collin Fenwick, un orfe que busca refugi en una caseta a dalt d'un arbre, reflexiona sobre la pèrdua de la innocència i la dificultat d'assolir una existència realment lliure. El text, que traspua una gran

humanitat i que desplega un delicat sentit de l'humor, és sens dubte una de les grans obres d'aquest autor.

Del conjunt de la seva producció narrativa posterior, podem trobar en català els següents títols: *Esmorzar a Tiffany's*, (Proa, 1966, traducció de Ramon Folch i Camarasa; Proa, 2024, traducció de Ferran Ràfols Gesa), *A sang freda* (Proa, 1966, traducció d'Avel·lí Artís-Gener), *El convidat del Dia d'Acció de Gràcies*, Empúries, 1988, traducció de Quim Monzó; Anagrama, 2015, amb el títol *Tres contes*), *Música per camaleons* (Quaderns Crema, 1988 traducció de Quim Monzó), *Pregàries ateses* (Quaderns Crema, 1988, traducció de Jordi Ainaud; Anagrama, 2024) —una novel·la inacabada en què Capote va estar treballant molts anys— i *Retrats* (Angle Editorial, 2009, amb pròleg de Kiko Amat i traducció de Francesc Rovira. Inclou els textos "El duc als seus dominis", "Una criatura deliciosa" i "Tot recordant Tennessee", dedicats, respectivament, a Marlon Brando, Marilyn Monroe i

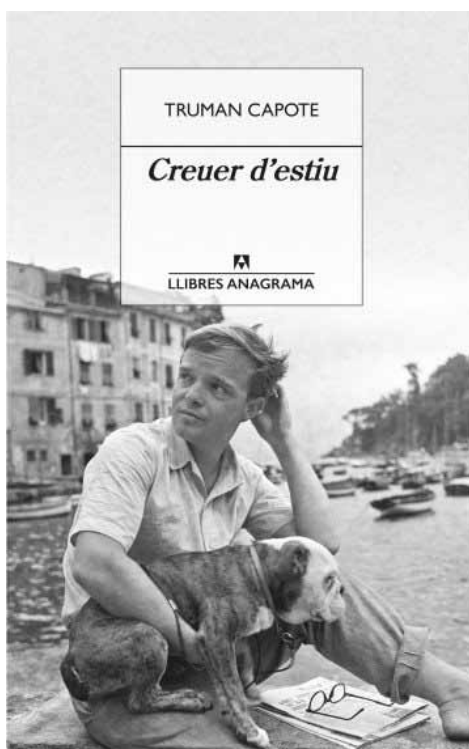
Tennessee Williams).

També s'han editat en català aquests últims anys dos volums que recuperen textos no tan coneguts de Capote. D'una banda *Els primers contes* (Anagrama, 2016, amb traducció de Xavier Pàmies, pròleg de Hilton Als i epíleg d'Anuschka Roshani), un recull de catorze contes escrits entre els catorze i els setze anys, recuperats del seu llegat literari conservat a la Biblioteca Pública de Nova York. Els textos mostren la precocitat i la maduresa d'un autor que, com va explicar posteriorment l'autor diverses vegades, als nou o deu anys ja havia pres la decisió irrevocable de ser escriptor.

D'altra banda, també s'ha publicat *Creuer d'estiu* (Empúries, 2006; Anagrama, 2019, traducció de Jordi Cussà i Anna Camps), una novel·la que Capote va començar a escriure l'any 1943 però que finalment va quedar inèdita fins que, l'any 2004 un familiar del propietari de l'apartament de Brooklyn que l'autor havia ocupat cap al 1950 la va recuperar i la va subhastar a Sotheby's. La novel·la presenta l'estiu de Grady McNeil, una noia de disset anys que prefereix quedar-se a Nova York mentre els seus pares fan un creuer per Europa. De nou ens trobem amb una adolescent buscant desesperadament el seu propi camí en una societat que es mostra hostil.

La novel·la de no-ficció

Del conjunt de la producció narrativa de Truman Capote que hem esmentat, en sobresurten dos títols que han fet fortuna i que s'han convertit per mèrits propis en autèntics clàssics. El primer és *A sang freda*, publicada originalment en anglès l'any 1965

i que nosaltres podem llegir en una magnífica traducció d'Avel·lí Artís-Gener, Tísner, que l'editorial Proa ha anunciat que reeditarà aquest mes de setembre.

Aquesta obra, que va ser parcialment escrita durant l'estada de Capote i del seu company Jack Dunphy a Platja d'Aro i Palamós — circumstància que recrea Màrius Carol a *L'home dels pijames de seda* (Premi Prudenci Bertrana 2009)—, i que en principi havia de ser un reportatge per a *The New Yorker*, va inaugurar el que el mateix Capote va anomenar "novel·la de no-ficció". El llibre narra amb un detallisme extrem les circumstàncies que van envoltar el crim monstruós d'una pacífica família de Holcomb, Kansas —els pares, Herbert Clutter i Bonnie, la filla, Nancy, de

16 anys i el fill, Kenyon, de 15— comès per dos joves psicòpates, Dick Hickock i Perry Smith, convictes en llibertat provisional. Al límit de la morbositat, Capote reconstrueix fins al més mínim detall la vida dels dos joves des de la seva infantesa fins a l'acompliment de la pena a la qual són condemnats. El llibre, en aquest cas, també constitueix una profunda reflexió sobre els motius que poden fer actuar les persones de forma tan cruel i sobre la utilitat o no de l'aplicació de la pena de mort. Es tracta d'una magnífica novel·la que, tot i la minuciositat descriptiva que l'autor dedica a tots els fets, es llegeix amb autèntica fruïció. *A sang freda* es considera l'obra que està a la base del que més endavant es va anomenar "nou periodisme".

L'èxit considerable d'aquest llibre, que va vendre milions d'exemplars, va portar a Capote tot el que volia: fortuna, fama i una vida social brillant. El 28 novembre de 1966 ell mateix va organitzar un

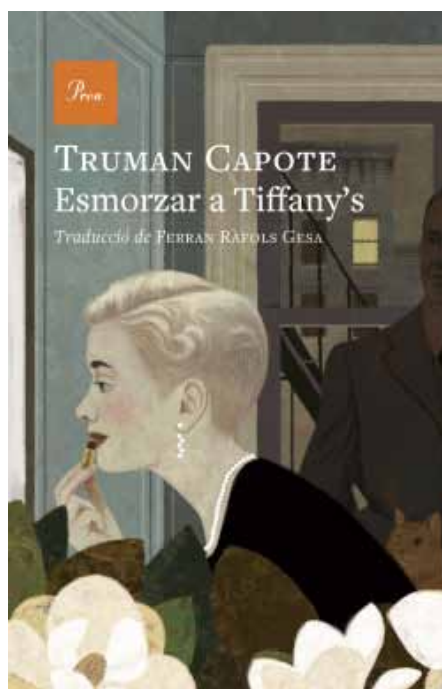
esdeveniment social llegendari, un ball de màscares en blanc i negre a l'hotel Plaza de Nova York, al qual van assistir cinc-cents quaranta convidats.

Truman Capote estava aleshores a l'apogeu de la seva glòria, però mai més no tornaria a escriure un text d'aquesta magnitud. El seu biògraf, Gerald Clarke, el descriu transformat per aquest esgotador treball d'investigació i escriptura i amb dificultats per reconnectar amb la seva professió i amb ell mateix. Però el motiu principal d'aquesta depressió, de la seva caiguda en l'alcoholisme i de la seva falta d'inspiració, és la seva trobada amb Perry Smith, un dels dos assassins, fet que el marcarà profundament. Capote va veure en ell l'home que hauria pogut ser si no hagués esdevingut escriptor.

Durant els anys de presó, Capote i Smith van establir llaços molt importants i van passar llargs períodes de temps parlant sobre les seves vides. A principis de 1965, Capote va escriure a un dels seus amics expressant-li el seu estat de depressió i esgotament. D'una banda, no vol que s'executi en Perry, però de l'altra sap que fins que això no es produeixi no podrà acabar el llibre que l'obsessiona. Gràcies al cinema, podem reviure tot aquest procés, i l'angoixa que va suposar per a l'autor l'escriptura d'*A sang freda*, gràcies a la pel·lícula "Truman Capote", dirigida per Bennett Miller l'any 2005 i magistralment interpretada per Philip Seymour Hoffman, en un paper que li va fer guanyar l'Oscar al millor actor protagonista d'aquell any.

Un personatge inoblidable

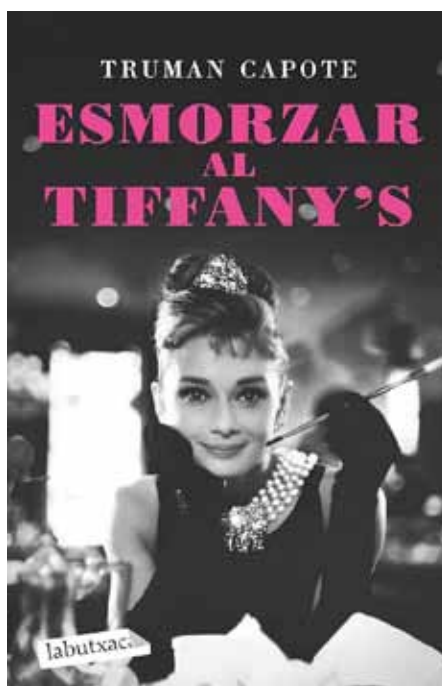
L'altra novel·la a la qual ens referim és *Breakfast at Tiffany's* (1958), traduïda l'any 1966 al català per l'enyorat Ramon Folch i Camarasa

amb el títol de *Desdejuni a can Tiffany* — editada per Proa i acompanyada d'un extens pròleg del crític d'art Arnau Puig— i posteriorment reeditada com a *Esmorzar al Tiffany's* (labutxaca, 2010). La nova traducció que presentem avui, a càrrec de Ferran Ràfols Gesa, opta per suprimir l'article davant del nom de la coneguda joieria: *Esmorzar a Tiffany's*.

Com que es dona la mateixa circumstància, i amb els mateixos protagonistes —Ramon Folch i Camarasa i Ferran Ràfols Gesa—, reiterem el que vam dir amb ocasió de la nova traducció d'*El Gran Gatsby* (latortugaavui.com núm. 129): la traducció clàssica és magnífica, amb un català ric, precís i genuí, que suporta perfectament el pas del temps i que fa de molt bon llegir. Ara bé, la nova traducció també és oportuna perquè, tenint en compte l'evolució del català dels anys seixanta fins ara, revisa el vocabulari, les expressions i les opcions estilístiques —el pas del *vós* al *tu* en el tracte entre els dos protagonistes, per exemple— amb l'objectiu d'acostar millor el text original al lector d'avui.

Esmorzar a Tiffany's, molt popular sobretot arran de la versió cinematogràfica *Esmorzar amb diamants*, dirigida l'any 1961 per Blake Edwards, protagonitzada per Audrey Hepburn i George Peppard, i amb música de Henry Mancini, se situa l'any 1943 i presenta la vida de Holly Golightly, una noia jove instal·lada a Nova York amb el somni de fer-se rica i famosa. És una de les novel·les més breus de Truman Capote, però la magnífica creació del personatge principal la converteix en la millor porta d'entrada a tota la seva producció narrativa. La novel·la va tenir un gran èxit i va convertir el seu autor

en un escriptor destacat entre els seus companys.

Holly Golightly, una noia amb una infantesa tan traumàtica com la del propi autor —i, al mateix temps, amb trets evidents de la personalitat de la seva mare—, se sent atreta per la vida luxosa de Nova York i viu a costa dels seus amics rics, amb unes relacions que voregen la prostitució. De totes formes, el seu caràcter inconformista i somiador, l'ànima de llibertat personal i la seva contradictòria relació amb l'escriptor principiant que viu al pis de dalt, acaben conformant una inoblidable història agredolça que ha convertit *Esmorzar a Tiffany's* en un autèntic clàssic.

En la seva primera trobada, el veí escriptor la descriu així: "Tot i la seva esveltesa elegantíssima, traspuava una salut que gairebé feia pensar en esmorzars de cereals, una netedat de sabó i llimona i tenia les galtes enfosquides per una capa rosada un pèl tosca. La boca era grossa i el nasset arromangat. Una cara que havia deixat enrere la infància però que encara no era la d'una dona. Li hauria pogut posar qualsevol edat entre els setze i els trenta. Va resultar que li faltaven dos mesos per fer els dinou" (ed., cit., p.19).

Aquesta atractiva figura, que ja sempre més associarem a l'actriu Audrey Hepburn interpretant

"Moon River", segueix explicant l'escriptor, "també tenia un gat i tocava la guitarra. Els dies de més sol es rentava el cap, seia amb el gat taronja de pèl tigrat a l'escala d'incendis i anava rascant les cordes mentre se li eixugaven els cabells" (ed. cit., p. 23-24). Holly Golightly, a més, manifesta sovint opinions transgressores com ara "els homes no m'exciten mai fins que en tenen quaranta-dos" (ed., cit., p. 27) o "tothom es va pensar que jo per força havia de ser una mica lesbiana, esclar. I ho soc, oi tant. Tothom ho és: una mica. I què? No he vist mai que això espanti cap home, més aviat sembla que els estimuli" (ed., cit., p. 31). La jove, que finalment es veu embolicada en la detenció d'uns gàngsters acusats de tràfic de drogues, acabarà desapareixent misteriosament

per seguir buscant el seu lloc al món. Justament és el record de l'impacte de la seva figura el que al cap dels anys desencadena la rememoració de la seva vida que constitueix la novel·la que el lector té a les mans.

Final

Truman Capote va morir el 25 d'agost de 1984, un mes abans de complir els seixanta anys, a Los Angeles, a casa d'una de les seves últimes amigues, repudiat per la mateixa societat que l'havia adoptat com a favorit —Capote no va obtenir mai ni el *Pulitzer* ni el *National Book Award*— i a conseqüència d'una greu crisi hepàtica provocada per la seva addicció als medicaments i a l'alcohol. Com va escriure encertadament l'escriptor i periodista Kiko Amat, "potser Truman Capote va ser poc estimat, i potser també amb raó; no va donar gaires raons al llarg de la seva vida per ser tingut en gran estima. Però no cal estimar o adorar el Truman per caure rendit davant la seva prosa, la seva inventiva, la seva majestàtica capacitat d'automitificació, d'engrandiment i embelliment de la realitat. Un art, un art" ("Mantingue-ho mític, Capote", pròleg a *Retrats*, Angle Editorial, 2009. p. 23). ■

